ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

മഹർഷി വേദവ്യാസപ്രണീതം ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ അഷ്ടമസ്കന്ധേ ചതുർവിംശോഽധ്യായഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ അഷ്ടമസ്കന്ധേ ചതുർവിംശോഽധ്യായഃ ॥

രാജോവാച
ഭഗവംശ്ഛ്രോതുമിച്ഛാമി ഹരേരദ്ഭുതകർമണഃ ।
അവതാരകഥാമാദ്യാം മായാമത്സ്യവിഡംബനം ॥ **1** ॥

യദർഥമദധാദ് രൂപം മാത്സ്യം ലോകജുഗുപ്സിതം ।
തമഃപ്രകൃതി ദുർമർഷം കർമഗ്രസ്ത ഇവേശ്വരഃ ॥ **2** ॥

ഏതന്നോ ഭഗവൻ സർവം യഥാവദ് വക്തുമർഹസി ।
ഉത്തമശ്ലോകചരിതം സർവലോകസുഖാവഹം ॥ **3** ॥

സൂത ഉവാച
ഇത്യുക്തോ വിഷ്ണുരാതേന ഭഗവാൻ ബാദരായണിഃ ।
ഉവാച ചരിതം വിഷ്ണോർമത്സ്യരൂപേണ യത് കൃതം ॥ **4** ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
ഗോവിപ്രസുരസാധൂനാം ഛന്ദസാമപി ചേശ്വരഃ ।
രക്ഷാമിച്ഛംസ്തനൂർധത്തേ ധർമസ്യാർഥസ്യ ചൈവ ഹി ॥ **5** ॥

ഉച്ചാവചേഷു ഭൂതേഷു ചരൻ വായുരിവേശ്വരഃ ।
നോച്ചാവചത്വം ഭജതേ നിർഗുണത്വാദ്ധിയോ ഗുണൈഃ ॥ **6** ॥

ആസീദതീതകൽപാന്തേ ബ്രാഹ്മോ നൈമിത്തികോ ലയഃ।
സമുദ്രോപപ്ലുതാസ്തത്ര ലോകാ ഭൂരാദയോ നൃപ ॥ **7** ॥

കാലേനാഗതനിദ്രസ്യ ധാതുഃ ശിശയിഷോർബലീ।
മുഖതോ നിഃസൃതാൻ വേദാൻ ഹയഗ്രീവോഽന്തികേഽഹരത് ॥ **8** ॥

ജ്ഞാത്വാ തദ് ദാനവേന്ദ്രസ്യ ഹയഗ്രീവസ്യ ചേഷ്ടിതം।
ദധാര ശഫരീരൂപം ഭഗവാൻ ഹരിരീശ്വരഃ ॥ **9** ॥

തത്ര രാജർഷിഃ കശ്ചിന്നാമ്നാ സത്യവ്രതോ മഹാൻ।
നാരായണപരോഽതപ്യത് തപഃ സ സലിലാശനഃ ॥ **10** ॥

യോഽസാവസ്മിൻമഹാകൽപേ തനയഃ സ വിവസ്വതഃ।
ശ്രാദ്ധദേവ ഇതി ഖ്യാതോ മനുത്വേ ഹരിണാർപിതഃ ॥ **11** ॥

ഏകദാ കൃതമാലായാം കുർവതോ ജലതർപണം।
തസ്യാഞ്ജൽയുദകേ കാചിച്ഛഫർയേകാഭ്യപദ്യത ॥ **12** ॥

സത്യവ്രതോഽഞ്ജലിഗതാം സഹ തോയേന ഭാരത।
ഉത്സസർജ നദീതോയേ ശഫരീം ദ്രവിഡേശ്വരഃ ॥ **13** ॥

തമാഹ സാതികരുണം മഹാകാരുണികം നൃപം।
യാദോഭ്യോ ജ്ഞാതിഘാതിഭ്യോ ദീനാം മാം ദീനവത്സല।
കഥം വിസൃജസേ രാജൻ ഭീതാമസ്മിൻ സരിജ്ജലേ ॥ **14** ॥

തമാത്മനോഽനുഗ്രഹാർഥം പ്രീത്യാ മത്സ്യവപുർധരം।
അജാനൻ രക്ഷണാർഥായ ശഫർയാഃ സ മനോ ദധേ ॥ **15** ॥

തസ്യാ ദീനതരം വാക്യമാശ്രുത്യ സ മഹീപതിഃ।
കലശാപ്സു നിധായൈനാം ദയാലുർനിൻയ ആശ്രമം ॥ **16** ॥

സാ തു തത്രൈകരാത്രേണ വർധമാനാ കമണ്ഡലൗ ।
അലബ്ധ്വാഽഽത്മാവകാശം വാ ഇദമാഹ മഹീപതിം ॥ **17** ॥

നാഹം കമണ്ഡലാവസ്മിൻ കൃച്ഛ്രം വസ്തുമിഹോത്സഹേ ।
കൽപയൗകഃ സുവിപുലം യത്രാഹം നിവസേ സുഖം ॥ **18** ॥

സ ഏനാം തത ആദായ ൻയധാദൗദഞ്ചനോദകേ ।
തത്ര ക്ഷിപ്താ മുഹൂർതേന ഹസ്തത്രയമവർധത ॥ **19** ॥

ന മ ഏതദലം രാജൻ സുഖം വസ്തുമുദഞ്ചനം ।
പൃഥു ദേഹി പദം മഹ്യം യത് ത്വാഹം ശരണം ഗതാ ॥ **20** ॥

തത ആദായ സാ രാജ്ഞാ ക്ഷിപ്താ രാജൻ സരോവരേ ।
തദാവൃത്യാത്മനാ സോഽയം മഹാമീനോഽൻവവർധത ॥ **21** ॥

നൈതൻമേ സ്വസ്തയേ രാജന്നുദകം സലിലൗകസഃ ।
നിധേഹി രക്ഷായോഗേന ഹ്രദേ മാമവിദാസിനി ॥ **22** ॥

ഇത്യുക്തഃ സോഽനയൻമത്സ്യം തത്ര തത്രാവിദാസിനി ।
ജലാശയേ സമ്മിതം തം സമുദ്രേ പ്രാക്ഷിപജ്ഝഷം ॥ **23** ॥

ക്ഷിപ്യമാണസ്തമാഹേദമിഹ മാം മകരാദയഃ ।
അദന്ത്യതിബലാ വീര മാം നേഹോത്സ്രഷ്ടുമർഹസി ॥ **24** ॥

ഏവം വിമോഹിതസ്തേന വദതാ വൽഗുഭാരതീം ।
തമാഹ കോ ഭവാനസ്മാൻ മത്സ്യരൂപേണ മോഹയൻ ॥ **25** ॥

നൈവംവീർയോ ജലചരോ ദൃഷ്ടോഽസ്മാഭിഃ ശ്രുതോഽപി ച ।
യോ ഭവാൻ യോജനശതമഹ്നാഭിവ്യാനശേ സരഃ ॥ **26** ॥

നൂനം ത്വം ഭഗവാൻ സാക്ഷാദ്ധരിർനാരായണോഽവ്യയഃ ।
അനുഗ്രഹായ ഭൂതാനാം ധത്സേ രൂപം ജലൗകസാം ॥ **27** ॥

നമസ്തേ പുരുഷശ്രേഷ്ഠ സ്ഥിത്യുത്പത്ത്യപ്യയേശ്വര ।
ഭക്തതാനാം നഃ പ്രപന്നാനാം മുഖ്യോ ഹ്യാത്മഗതിർവിഭോ ॥ **28** ॥

സർവേ ലീലാവതാരാസ്തേ ഭൂതാനാം ഭൂതിഹേതവഃ ।
ജ്ഞാതുമിച്ഛാമ്യദോ രൂപം യദർഥം ഭവതാ ധൃതം ॥ **29** ॥

ന തേഽരവിന്ദാക്ഷ പദോപസർപണം
മൃഷാ ഭവേത് സർവസുഹൃത്പ്രിയാത്മനഃ ।
യഥേതരേഷാം പൃഥഗാത്മനാം സതാ -
മദീദൃശോ യദ് വപുരദ്ഭുതം ഹി നഃ ॥ **30** ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
ഇതി ബ്രുവാണം നൃപതിം ജഗത്പതിഃ
സത്യവ്രതം മത്സ്യവപുർയുഗക്ഷയേ ।
വിഹർതുകാമഃ പ്രലയാർണവേഽബ്രവീ -
ച്ചികീർഷുരേകാന്തജനപ്രിയഃ പ്രിയം ॥ **31** ॥

ശ്രീഭഗവാനുവാച
സപ്തമേഽദ്യതനാദൂർധ്വമഹന്യേതദരിന്ദമ ।
നിമങ്ക്ഷ്യത്യപ്യയാംഭോധൗ ത്രൈലോക്യം ഭൂർഭുവാദികം ॥ **32** ॥

ത്രിലോക്യാം ലീയമാനായാം സംവർതാംഭസി വൈ തദാ ।
ഉപസ്ഥാസ്യതി നൗഃ കാചിദ് വിശാലാ ത്വാം മയേരിതാ ॥ **33** ॥

ത്വം താവദോഷധീഃ സർവാ ബീജാൻയുച്ചാവചാനി ച ।
സപ്തർഷിഭിഃ പരിവൃതഃ സർവസത്ത്വോപബൃംഹിതഃ ॥ **34** ॥

ആരുഹ്യ ബൃഹതീം നാവം വിചരിഷ്യസ്യവിക്ലവഃ ।
ഏകാർണവേ നിരാലോകേ ഋഷീണാമേവ വർചസാ ॥ **35** ॥

ദോധൂയമാനാം താം നാവം സമീരേണ ബലീയസാ ।
ഉപസ്ഥിതസ്യ മേ ശൃംഗേ നിബധ്നീഹി മഹാഹിനാ ॥ **36** ॥

അഹം ത്വാമൃഷിഭിഃ സാകം സഹനാവമുദൻവതി ।
വികർഷൻ വിചരിഷ്യാമി യാവദ് ബ്രാഹ്മീ നിശാ പ്രഭോ ॥ **37** ॥

മദീയം മഹിമാനം ച പരം ബ്രഹ്മേതി ശബ്ദിതം ।
വേത്സ്യസ്യനുഗൃഹീതം മേ സമ്പ്രശ്നൈർവിവൃതം ഹൃദി ॥ **38** ॥

ഇത്ഥമാദിശ്യ രാജാനം ഹരിരന്തരധീയത ।
സോഽൻവവൈക്ഷത തം കാലം യം ഹൃഷീകേശ ആദിശത് ॥ **39** ॥

ആസ്തീർയ ദർഭാൻ പ്രാക്കൂലാൻ
രാജർഷിഃ പ്രാഗുദങ്മുഖഃ ।
നിഷസാദ ഹരേഃ പാദൗ
ചിന്തയൻ മത്സ്യരൂപിണഃ ॥ **40** ॥

തതഃ സമുദ്ര ഉദ്വേലഃ സർവതഃ പ്ലാവയൻ മഹീം ।
വർധമാനോ മഹാമേഘൈർവർഷദ്ഭിഃ സമദൃശ്യത ॥ **41** ॥

ധ്യായൻ ഭഗവദാദേശം ദദൃശേ നാവമാഗതാം ।
താമാരുരോഹ വിപ്രേന്ദ്രരാദായൗഷധിവീരുധഃ ॥ **42** ॥

തമൂചുർമുനയഃ പ്രീതാ രാജൻ ധ്യായസ്വ കേശവം ।
സ വൈ നഃ സങ്കടാദസ്മാദവിതാ ശം വിധാസ്യതി ॥ **43** ॥

സോഽനുധ്യാതസ്തതോ രാജ്ഞാ
പ്രാദുരാസീൻമഹാർണവേ ।
ഏകശൃംഗധരോ മത്സ്യോ
ഹൈമോ നിയുതയോജനഃ ॥ **44** ॥

നിബധ്യ നാവം തച്ഛൃംഗേ യഥോക്കതോ ഹരിണാ പുരാ।
വരത്രേണാഹിനാ തുഷ്ടസ്തുഷ്ടാവ മധുസൂദനം ॥ **45** ॥

രാജോവാച
അനാദ്യവിദ്യോപഹതാത്മസംവിദ -
സ്തൻമൂലസംസാരപരിശ്രമാതുരാഃ।
യദൃച്ഛയേഹോപസൃതാ യമാപ്നുയു -
ർവിമുക്തിദോ നഃ പരമോ ഗുരുർഭവാൻ ॥ **46** ॥

ജനോഽബുധോഽയം നിജകർമബന്ധനഃ
സുഖേച്ഛയാ കർമ സമീഹതേഽസുഖം।
യത്സേവയാ താം വിധുനോത്യസൻമതിം
ഗ്രന്ഥിം സ ഭിന്ദ്യാദ്ധൃദയം സ നോ ഗുരുഃ ॥ **47** ॥

യത്സേവയാഗ്നേരിവ രുദ്രരോദനം
പുമാൻ വിജഹ്യാൻമലമാത്മനസ്തമഃ।
ഭജേത വർണം നിജമേഷ സോഽവ്യയോ
ഭൂയാത് സ ഈശഃ പരമോ ഗുരോർഗുരുഃ ॥ **48** ॥

ന യത്പ്രസാദായുതഭാഗലേശ -
മൻയേ ച ദേവാ ഗുരവോ ജനാഃ സ്വയം।
കർതും സമേതാഃ പ്രഭവന്തി പുംസ -
സ്തമീശ്വരം ത്വാം ശരണം പ്രപദ്യേ ॥ **49** ॥

അചക്ഷുരന്ധസ്യ യഥാഗ്രണീഃ കൃത -
സ്തഥാ ജനസ്യാവിദുഷോഽബുധോ ഗുരുഃ।
ത്വമർകദൃക് സർവദൃശാം സമീക്ഷണോ
വൃതോ ഗുരുർനഃ സ്വഗതിം ബുഭുത്സതാം ॥ **50** ॥

ജനോ ജനസ്യാദിശതേഽസതീം മതിം
യയാ പ്രപദ്യേത ദുരത്യയം തമഃ।
ത്വം ത്വവ്യയം ജ്ഞാനമമോഘമഞ്ജസാ
പ്രപദ്യതേ യേന ജനോ നിജം പദം ॥ **51** ॥

ത്വം സർവലോകസ്യ സുഹൃത് പ്രിയേശ്വരോ
ഹ്യാത്മാ ഗുരുർജ്ഞാനമഭീഷ്ടസിദ്ധിഃ।
തഥാപി ലോകോ ന ഭവന്തമന്ധധീ -
ർജാനാതി സന്തം ഹൃദി ബദ്ധകാമഃ ॥ **52** ॥

തം ത്വാമഹം ദേവവരം വരേണ്യം
പ്രപദ്യ ഈശം പ്രതിബോധനായ।
ഛിന്ധ്യർഥദീപൈർഭഗവൻ വചോഭി -
ർഗ്രന്ഥീൻ ഹൃദയ്യാൻ വിവൃണു സ്വമോകഃ ॥ **53** ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
ഇത്യുക്തവന്തം നൃപതിം ഭഗവാനാദിപൂരുഷഃ।
മത്സ്യരൂപീ മഹാംഭോധൗ വിഹരംസ്തത്ത്വമബ്രവീത് ॥ **54** ॥

പുരാണസംഹിതാം ദിവ്യാം സാംഖ്യയോഗക്രിയാവതീം।
സത്യവ്രതസ്യ രാജർഷേരാത്മഗുഹ്യമശേഷതഃ ॥ **55** ॥

അശ്രൗഷീദൃഷിഭിഃ സാകമാത്മതത്ത്വമസംശയം।
നാവ്യാസീനോ ഭഗവതാ പ്രോക്തം ബ്രഹ്മ സനാതനം ॥ **56** ॥

അതീതപ്രലയാപായ ഉത്ഥിതായ സ വേധസേ।
ഹത്വാസുരം ഹയഗ്രീവം വേദാൻ പ്രത്യാഹരദ്ധരിഃ ॥ **57** ॥

സ തു സത്യവ്രതോ രാജാ
ജ്ഞാനവിജ്ഞാനസംയുതഃ।

വിഷ്ണോഃ പ്രസാദാത് കൽപേഽസ്മി -
ന്നാസീദ് വൈവസ്വതോ മനുഃ ॥ **58** ॥

സത്യവ്രതസ്യ രാജർഷേർമായാമത്സ്യസ്യ ശാർംഗിണഃ।
സംവാദം മഹദാഖ്യാനം ശ്രുത്വാ മുച്യേത കിൽബിഷാത് ॥ **59** ॥

അവതാരോ ഹരേർയോഽയം കീർതയേദൻവഹം നരഃ।
സങ്കൽപാസ്തസ്യ സിധ്യന്തി സ യാതി പരമാം ഗതിം ॥ **60** ॥

പ്രലയപയസി ധാതുഃ സുപ്തശക്തേർമുഖേഭ്യഃ
ശ്രുതിഗണമപനീതം പ്രത്യുപാദത്ത ഹത്വാ।
ദിതിജമകഥയദ് യോ ബ്രഹ്മ സത്യവ്രതാനാം
തമഹമഖിലഹേതും ജിഹ്മമീനം നതോഽസ്മി ॥ **61** ॥

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ
വൈയാസിക്യാമഷ്ടാദശസാഹസ്ര്യാം പാരമഹംസ്യാം
സംഹിതായാം അഷ്ടമസ്കന്ധേ
മത്സ്യാവതാരചരിതാനുവർണനം നാമ ചതുർവിംശോഽധ്യായഃ ॥